

ארבעה אבות פרק ראשון בבא קמא

יב.

עין משפט
נר מצוה

(א) יבנותו. גט. גיטין. גט.
 ב"ב. סת. ק"ג. (ב) קדושין
 טו. (ג) ז"ל. (ד) גיטין
 כ"א. עת. ב"מ. ט"ז.
 (ה) קדושין. מ. ב"ב. סת.
 (ו) ס"א. לומר. כפי.
 (ז) קדושין. ט"ז. (ח) ז"ל
 (ט) וי"ט. (י) וי"ט. ב"ב
 קשה: ד"ה. לא. (י"א) ז"ל
 (פלוגין. ט) ז"ל. עבד.

גליון הש"ם

תוס' ד"ה. אמר. ב"ו. וקנין
 אב. דהו. נמי. מדרבנן. ע"י
 קדושין. דף. ה. ע"ה. מוס'
 ד"ה. ומנן. שא"ל. בשטר.
 ולקמן. קד. ע"ב. ד"ה. אב:
 בא"ד. הוה. מצי. לטפרי.
 קשה. ל' על. קושיות. ה"א.
 כתבו. במתקן. ד"ה. למה. ל'
 כ"ו. פ"י. על. כהנא. טו.
 ביאור. דביריה. כה"ל. דאמר'
 מכלל. דל' אין. עומדין
 בתוכה. ל"ק. דמשמע. כה
 מוקמי. עומדין. בתוכה
 דקנה. הוה. דקש"ל. דגם. באין
 עומדין. בתוכה. לקני. ליה
 דג"ה. ל"ק. ד"ל. דעבד
 לא. הוה. כמחבר. לקרקע
 ולא. מהו. זו. חוק. בקרקע
 אלא. מדקני. בעומדין. בתוכו
 ע"כ. דהוה. כמחבר. מילת'
 גס. באין. עומדין. לקני
 מדן. י. שדות. וא"כ
 ממילא. יומא. דל' עבדי
 כמטלטלין. יומא. ד"ל. דלא
 הוה. כמחבר. ועומדין. דקנה
 מדן. אב. ובאין. עומדין
 לא. קני. מדן. חוק. א"ף
 דבדאורייתא. הוה. בקרקע
 נמי. לא. הוה. כמחבר. אלא
 למ"ד. דמקרקע. א"כ. קני
 בעומדין. בתוכה. ע"כ. מדן
 חוקה. ויומא. דהוה. כמחבר
 כה. קשה. דגם. באין. עומדין
 לקני. מדן. י. שדות. וז"ל:

מוסף רש"י

נקנין עם נכסים שיש
 להם אחריות. היינו
 קרקעות. שאמריהו. כל
 אדם. מלוה. והטובה. בתוכו
 עליון. לפי. שיקמין. ועומדין
 לפיק. נכמין. עליון
 (קדושין. כו.). בכסף
 בשטר. ובחזקה. אם
 מכר. מטלטלין. עם. קרקע.
 כיון. שקנה. לוקח. את
 הקרקע. בזה. משמשה
 קניסה. נקניס. מטלטלין
 עמה. (טו.). בחזקה. רפך
 כה. פורטא. או. ל"ט. אמרי
 או. נעל. או. פ"ך. כל. שהא'
 (טו.). וחצר. מהלכת. לא
 קנה. דכי. אמור. רבנן. תלמי
 של. אדם. קונה. לא. לא
 נהצר. מהלכת. אמור. דשמי
 דלא. מידי. (גיטין. כ"א.). כיון
 שהחזיק. באחת. מהן
 קנה. כולן. (וכדמפרש
 כפי"ק. דקדושין. טו.) שנתן
 לו. דמי. כולן. דכיון. דקיבל
 המוכר. כל. הדמים. של
 עשר. השדות. הרי. אשתבעד
 כולהו. ללוקח. כשכל. מעותיו
 שנתן. לו. ודי. לן. חזקת
 אחד. מהן. וכדמפרש. טעמא
 כדנלא. דארעא. חד. הוא. כל.
 השדות. חזקתן. גנוף. קרקע
 של. עולם. שהיא. אחד. וכמו
 שהחזיק. כשכלו. דמי
 (רשב"ם. ב"ב. טו.)

לכר דנפק. ר"נ: אמר להו עולא. ליושבין לפניו: הכי אמר ר' אלעזר אפילו מיסמי. דעבדא כמקרקעי דמי: אשתמטין עולא. נשמת ממני וירא) משום דס"ל עבדא כמטלטלי דמי ומתירא הוא שמה אקפחנו בהלכות ובקושיות: הוה עובדא ואגזו דייני דנהרדעא. אפי' מיתמי: הא עולא והא ר' אלעזר נר. דכולהו סבירי להו כמקרקעי דמו: מר. דאמר כמטלטלי כמאן ס"ל: פרוצול. מפרש בגיטין (דף לו.) שתיקן הלל הזקן פרוצול כדי שלא תשמט שביעית המלוה: הל על הקרקע. מכר לו קרקע ומטלטלין החזיק קנה עבדים כדי שיש לו עליו שיגבנו כל זמן שירצה קיימי ברשותיה דמלוה: נקנין עם הקרקע. אם מכר לו קרקע ומטלטלין החזיק קנה עבדים לא קנה מטלטלין. ואלו נקנין עם העבדים. שאם החזיק עבדים לא קנה מטלטלין ויכול מוכר לחזור כמטלטלין. אלמא עבדא כמטלטלי: ה"ג בקרקע לא קנה עבדים. ואע"ג דס"ל להאי תנא עבדים כמטלטלין דמי אפי"ה לא קנה אלא א"כ עומד העבד בתוכה בשעה שהחזיק בה עומדין לקמן וע"כ שאני מטלטלי דייני ממטלטלי דלא נידי: דומיא דערים מזורות. דמהאי קרא נפקא לן במס' קדושין (כו.) דמטלטלין נקנין בחזקה קרקעות דכתיב ויתן להם אביהם מתנות עם ערי מזורות הלכך צענין מקרקעי דלא נידי כי ה"ס: ה"ל מהלכת היא. אינה קונה לצעליה כלום דלא חצר ה"ל במהלכת: והלכתא. הא דמתרצין דקנה ליה עבד צעודן עליו כגון שהעבד כפות שאינו ראוי לילך דמי לחצר: והניחא החזיק בקרקע קנה עבדים. ולעיל תמי דלא קנה: צעודין בתוכה. והיא דלעיל בשאין דלוקין בתוכה: הניחא לך לישנא. דמנ"י דעבדי כמטלטלי דמי כו': הא

רבא כל שאילו מהלך לא קנה עומד ויושב לא קנה והלכתא בכפות והתניא החזיק בקרקע קנה עבדים התם בעומדין בתוכה מכלל דהאי לא קנה כשאין עומדין בתוכה הניחא לך לישנא דאמר רב איקא בריה דרב אמרי עבדי כמטלטלי דמי היינו דאי עומדין בתוכה אין אי לא אלא לך לישנא דאמר עבדי כמקרקעי דמי למה לי עומדין בתוכה הא אמר שמואל (כ) מכר לו עשר שדות בעשר מדינות כיון שהחזיק באחת מהן קנה כולן וליטעמך לך לישנא דאמר עבדי כמטלטלין דמי למה לי עומד בתוכה הא

והחזיק בקרקע לא קנה עבדים משום דאין קרקע נקני' באגב: והלכתא בכפות. [א] וז"ל נמי דמיירי צינן דכפות מהני דלא הוה חצר מהלכת וישן מהני דהוה משתמרת לדעתו כדאמרינן בגיטין פרק הורק (דף ע"ה.) גבי כתב גט לאשתו ונתנו ציד (ו) עבדו ישן ומשמרתו ה"ו גט ניעור אין גט משום דהוה חצר המשמרת שלא מדעתה ופריך ישן אמאי הוה גט חצר מהלכת הוא וכי"ת ישן שאני והאמר רבא כל שאילו מהלך לא קנה עומד ויושב לא קנה והלכתא בכפות אלא לך לישנא דאמר רב איקא בריה דרב אמרי עבדי כמטלטלי דמי היינו דאי עומדין בתוכה אין אי לא אלא לך לישנא דאמר עבדי כמקרקעי דמי למה לי עומדין בתוכה הא אמר שמואל (כ) מכר לו עשר שדות בעשר מדינות כיון שהחזיק באחת מהן קנה כולן וליטעמך לך לישנא דאמר עבדי כמטלטלין דמי למה לי עומד בתוכה הא

החזיק בקרקע לא קנה עבדים משום דאין קרקע נקני' באגב: והלכתא בכפות. [א] וז"ל נמי דמיירי צינן דכפות מהני דלא הוה חצר מהלכת וישן מהני דהוה משתמרת לדעתו כדאמרינן בגיטין פרק הורק (דף ע"ה.) גבי כתב גט לאשתו ונתנו ציד (ו) עבדו ישן ומשמרתו ה"ו גט ניעור אין גט משום דהוה חצר המשמרת שלא מדעתה ופריך ישן אמאי הוה גט חצר מהלכת הוא וכי"ת ישן שאני לפרש הלכתא בכפות כלומר לא חשיב מהלכת ולא דמי לעומד ויושב וכיון דכפות מועיל ישן נמי מועיל דא"כ דשאין כפות איירי רבא אמאי קאמר רבא ניעור אין גט משום דהוה חצר המשמרת שלא לדעתה מיופק ליה דהוה חצר מהלכת וכן פ"ה פרק הורק והלכתא בכפות ובההוא קאמר רבא דיעור אין גט וכן פסקו הלכות גדולות דכפות וישן צענין: **בעומדין** אבות. והא דקאמר לא קנה צאין עומדין לתוכה ואפי"ה כמטלטלין קנה דלא צענין לצורין כמטלטלין דלא נידי ולקמן דדייקין והא ק"ל דלא צענין לצורין מגופה הוה מצי למידק: **למה** לי עומדין בתוכה. פ"י על כרחך לא מטעם חצר קנה דתם עבדים אין משתמרין לדעתו ואפי' עומד צד שהוה דהוה עבד כלפי רב דכרכו ומטעם אגב נמי לא קנה דקרקע אין נקנית אגב קרקע ואפי' אמר קני קרקע הסמוכה לתמוס ואגבה תקנה העליונה דהשתא הוה זו על גב זו לא קני באגב אלא ע"כ הא דקני היינו מתמת דחשיב כמחבר וא"כ אפי' אין עומדין בתוכה נמי דהוה כעשר שדות בעשר מדינות כיון שהחזיק באחת מהן קנה כולן והא דקאמר שמואל דכפר חזקת הבתים (ב"ב דף נ"ד.) לא קנה אלא מקום מכושו בלבד היינו צנכסי הגר דהפקר אבל אם דעת אחרת מקנה אותו קנה הכל והא דקאמר התם דלמר מפסיק היינו נמי צנכסי הגר או צנכס ולא נתן להם דמי כולם דדמי כולם צענין כדמוכח כפי"ק דקדושין (דף ע"ה):

צין ע"פ לזשטר דמלוה בשטר גובה משום נעילת דלת וצמלוה על פה לא גבי משום דליכא קלא ובשטר אית ליה קלא אבל מיתמי מה לי מלוה ע"פ מה לי מלוה בשטר אלא ודאי כל היכא דגבי מלקוחות משום נעילת דלת גבי נמי מיתמי כמו מלוה בשטר או מלוה הכתובה צמורה למ"ד (ו) ככתובה בשטר דמי או כשעמד צדין גבי נמי מיתמי אבל צמלוה על פה כיון דלא חש לעשות שטר לגבות מלקוחות כי לא גבי נמי מיתמי ליכא נעילת דלת וה"פ א"ר אלעזר אפי' מיתמי בלא אפומיקי משום דהוה כקרקע לא מיניה פ"י בלא אפומיקי לא גבי אלא מיניה ופריך מיניה (ו) לכולי' ומשני באפומיקי וגבי נמי מיתמי ומלקוחות א"ר דקרי מיניה אע"ג דגבי נמי מיתמי כיון דמכח הלכה ששאו אפומיקי קא גביט':

ז"ל אהדרו. חשיב להו כטועה בדבר משנה: **אנא** מתניתא ידענא. אע"ג דכמה דוכמן אשכחן דכמקרקעי דמי לענין אונאה ושבויה אורי"ה דהכל לא איירי אלא צמילי דרצנן ולגבות מיתמי ומלקוחות וסבר שעבדא לאו דאורייתא ולא גבי אלא מדרצנן ולענין פרוצול (ו) וקנין אגב דהוה נמי מדרצנן וקרא דערים מזורות אסמכתא צעלמא היא ולקמן דקאמר לך לישנא דאמר עבדא כמקרקעי דמי למה לי עומדים בתוכה למ"ד נמי כמטלטלי דמי (ו) הוה מצי למיפדך דהא לא חשיב כמטלטלי אלא לענין צמילי דרצנן אלא דכלאו הכי פריך שפיר והא דבעי למידק צפ"ה המוכר את הבית (ב"ב סת.) אי עבדא כמטלטלי דמי או כמקרקעי דמי מיתמי דהוה צה עבדים ובהמה כולן מכריזין ומייתי לה נמי צפרק מי שמת (שם ק"ג.) גבי מטלטלין שלי' פלוני לא שייכא הכא כלל דהתם צענין צני אדם מלין:

פרובול ה"ל ע"ה הקרקע. אין כותבין פרוצול אלא על דבר שאי אפשר ללכותו ואע"ג שכותבין על ענין נקוב (גיטין לו.) כיון דחשיב קרקע לא פלוג רבנן: **מכר** לו עבדים וקרקעות. צענין אלא צו איירי דאי מטעם חצר אמאי מפליג בהחזיק בקרקע צין עבדים למטלטלין דאי משתמרת לדעתו צתרוייהו קני ואי צאין משתמרת לדעתו צתרוייהו לא קנה:

בעינן דומיא דערים מצורות. וז"ל נמי דמיירי צינן דכפות מהני דלא הוה חצר מהלכת וישן מהני דהוה משתמרת לדעתו כדאמרינן בגיטין פרק הורק (דף ע"ה.) גבי כתב גט לאשתו ונתנו ציד (ו) עבדו ישן ומשמרתו ה"ו גט ניעור אין גט משום דהוה חצר המשמרת שלא מדעתה ופריך ישן אמאי הוה גט חצר מהלכת הוא וכי"ת ישן שאני לפרש הלכתא בכפות כלומר לא חשיב מהלכת ולא דמי לעומד ויושב וכיון דכפות מועיל ישן נמי מועיל דא"כ דשאין כפות איירי רבא אמאי קאמר רבא ניעור אין גט משום דהוה חצר המשמרת שלא לדעתה מיופק ליה דהוה חצר מהלכת וכן פ"ה פרק הורק והלכתא בכפות ובההוא קאמר רבא דיעור אין גט וכן פסקו הלכות גדולות דכפות וישן צענין:

והא דקאמר לא קנה צאין עומדין לתוכה ואפי"ה כמטלטלין קנה דלא צענין לצורין כמטלטלין דלא נידי ולקמן דדייקין והא ק"ל דלא צענין לצורין מגופה הוה מצי למידק: **למה** לי עומדין בתוכה. פ"י על כרחך לא מטעם חצר קנה דתם עבדים אין משתמרין לדעתו ואפי' עומד צד שהוה דהוה עבד כלפי רב דכרכו ומטעם אגב נמי לא קנה דקרקע אין נקנית אגב קרקע ואפי' אמר קני קרקע הסמוכה לתמוס ואגבה תקנה העליונה דהשתא הוה זו על גב זו לא קני באגב אלא ע"כ הא דקני היינו מתמת דחשיב כמחבר וא"כ אפי' אין עומדין בתוכה נמי דהוה כעשר שדות בעשר מדינות כיון שהחזיק באחת מהן קנה כולן והא דקאמר שמואל דכפר חזקת הבתים (ב"ב דף נ"ד.) לא קנה אלא מקום מכושו בלבד היינו צנכסי הגר דהפקר אבל אם דעת אחרת מקנה אותו קנה הכל והא דקאמר התם דלמר מפסיק היינו נמי צנכסי הגר או צנכס ולא נתן להם דמי כולם דדמי כולם צענין כדמוכח כפי"ק דקדושין (דף ע"ה):

צין ע"פ לזשטר דמלוה בשטר גובה משום נעילת דלת וצמלוה על פה לא גבי משום דליכא קלא ובשטר אית ליה קלא אבל מיתמי מה לי מלוה ע"פ מה לי מלוה בשטר אלא ודאי כל היכא דגבי מלקוחות משום נעילת דלת גבי נמי מיתמי כמו מלוה בשטר או מלוה הכתובה צמורה למ"ד (ו) ככתובה בשטר דמי או כשעמד צדין גבי נמי מיתמי אבל צמלוה על פה כיון דלא חש לעשות שטר לגבות מלקוחות כי לא גבי נמי מיתמי ליכא נעילת דלת וה"פ א"ר אלעזר אפי' מיתמי בלא אפומיקי משום דהוה כקרקע לא מיניה פ"י בלא אפומיקי לא גבי אלא מיניה ופריך מיניה (ו) לכולי' ומשני באפומיקי וגבי נמי מיתמי ומלקוחות א"ר דקרי מיניה אע"ג דגבי נמי מיתמי כיון דמכח הלכה ששאו אפומיקי קא גביט':

ז"ל אהדרו. חשיב להו כטועה בדבר משנה: **אנא** מתניתא ידענא. אע"ג דכמה דוכמן אשכחן דכמקרקעי דמי לענין אונאה ושבויה אורי"ה דהכל לא איירי אלא צמילי דרצנן ולגבות מיתמי ומלקוחות וסבר שעבדא לאו דאורייתא ולא גבי אלא מדרצנן ולענין פרוצול (ו) וקנין אגב דהוה נמי מדרצנן וקרא דערים מזורות אסמכתא צעלמא היא ולקמן דקאמר לך לישנא דאמר עבדא כמקרקעי דמי למה לי עומדים בתוכה למ"ד נמי כמטלטלי דמי (ו) הוה מצי למיפדך דהא לא חשיב כמטלטלי אלא לענין צמילי דרצנן אלא דכלאו הכי פריך שפיר והא דבעי למידק צפ"ה המוכר את הבית (ב"ב סת.) אי עבדא כמטלטלי דמי או כמקרקעי דמי מיתמי דהוה צה עבדים ובהמה כולן מכריזין ומייתי לה נמי צפרק מי שמת (שם ק"ג.) גבי מטלטלין שלי' פלוני לא שייכא הכא כלל דהתם צענין צני אדם מלין:

פרובול ה"ל ע"ה הקרקע. אין כותבין פרוצול אלא על דבר שאי אפשר ללכותו ואע"ג שכותבין על ענין נקוב (גיטין לו.) כיון דחשיב קרקע לא פלוג רבנן: **מכר** לו עבדים וקרקעות. צענין אלא צו איירי דאי מטעם חצר אמאי מפליג בהחזיק בקרקע צין עבדים למטלטלין דאי משתמרת לדעתו צתרוייהו קני ואי צאין משתמרת לדעתו צתרוייהו לא קנה:

בעינן דומיא דערים מצורות. וז"ל נמי דמיירי צינן דכפות מהני דלא הוה חצר מהלכת וישן מהני דהוה משתמרת לדעתו כדאמרינן בגיטין פרק הורק (דף ע"ה.) גבי כתב גט לאשתו ונתנו ציד (ו) עבדו ישן ומשמרתו ה"ו גט ניעור אין גט משום דהוה חצר המשמרת שלא מדעתה ופריך ישן אמאי הוה גט חצר מהלכת הוא וכי"ת ישן שאני לפרש הלכתא בכפות כלומר לא חשיב מהלכת ולא דמי לעומד ויושב וכיון דכפות מועיל ישן נמי מועיל דא"כ דשאין כפות איירי רבא אמאי קאמר רבא ניעור אין גט משום דהוה חצר המשמרת שלא לדעתה מיופק ליה דהוה חצר מהלכת וכן פ"ה פרק הורק והלכתא בכפות ובההוא קאמר רבא דיעור אין גט וכן פסקו הלכות גדולות דכפות וישן צענין:

קיא א מ"י פ"ט מהל' שטמה ויובל הלכה י"ט סמג לאין רעא טור ש"ע ח"מ סימן ט' סעף כג:
 ק"ב ב מ"י פ"ג מהל' מפרה הל' ח סמג עשין פ"ב טו"ש"ע ח"מ ס' רב סעף ה':
 ק"ג א מ"י ש"ס הלכה י"ב טו"ש"ע ש"ס סעף ט':
 ק"ד ד מ"י ש"ס הל' י"א וע"י בהשגות וזמ"מ טור ש"ע ש"ס סעף ח':
 ק"ה י מ"י ש"ס הל' ח סעף ט':
 ק"ו ז ח מ"י ש"ס הל' י"ב טו"ש"ע ש"ס סעף ט':
 ק"ז ט מ"י ש"ס הלכה י"א ועשין ש"ס טור ש"ע ש"ס סעף ח':
 ק"ח י מ"י ש"ס הלכה י"ב סמג עשין ע"ג טו"ש"ע ח"מ ס' ק"ב סעף י':

תורה אור השלם
 1. ויתן ליהם אביהם מקנות רבות לקסף ולקבוע ולקמדות עם עיר מצרות ביהודה ואת הממלכה נתן ליהודה כי הוא הבכור:
 דברי הימים ב כא ג

הגהות הגר"א
 [א] תוס' ד"ה והלכתא כפסות וז"ל טו"י. י"ב ורמב"ם מילק (וע' בהג"ה ח"מ ס' רב ס' ס' טו ובלאה"ש סימן קל"ט ס' ס' ע):

רבינו חננאל
 אמר עולא היל' גובין מן העבדים אפי' מן היתומים כו'. אמר ליה רבא לרבנן מן הא עולא ודאי ר' אלעזר והא ר' דייני דנהרדעא והא רב אחא בר ביזנא. מלוה סביא להו גובין מן העבדים. מר כמן סביא ליה. אמר ליה אנא מתניתא ידענא דתני אבימי פרוצול הל על הקרקע ואינו חל על העבדים. מטלטלין נקנין עם הקרקע ואין נקנין עם העבדים. וקיימי לן כרב נתמן. ואמי לימא כתנאי מכר לו עבדים וקרקעות. החזיק בעבדים לא קנה קרקעות. בקרקעות לא קנה עבדים כו'. ותני אידך החזיק בעבדים קנה מטלטלין כו'. והילכ' בכפות. קרקעות ודורגלו שאינו יכול לזוז ממקומו. ומכר לו העבד והכלים שעליו. החזיק בוה העבד הכפות קנה מטלטלין ודורגלו. והא דתני החזיק בקרקעות קנה העבדים. בעומדים בתוכה.